

N:o 22.

Af friherre **Trolle** m. fl., om anslag åt föreningar för tillvaratagande af inhemskt svenska häststammar.

Den nationella rörelse, som afser att söka för de olika verksamhetsfälten utnyttja landets egna resurser, har, hvad hästafveln angår, utmynnat uti önskemålet att taga vara på våra inhemskt svenska häststammar.

Redan vid allmänna svenska landtbruksmötet i Gäfle 1901 blef detta önskemål uttryckt i en vid diskussionen om den nordsvenska hästen fattad resolution. Vikten af att för höjandet af landets hästkultur tillvarataga det goda afvelsmaterial af våra egna häststammar, som ännu finnes kvar, om ock på spridda ställen, uppmärksammades ock af Riksdagen och fick uttryck i dess underdåniga skrifvelse den 6 maj 1903 till Kungl. Maj:t, hvori hemställes om åtgärders vidtagande för tillvaratagande af de inhemska häststammarna. I samma riktning uttalade sig äfven de åren 1906 och 1908 vid möten i Stockholm församlade hushållningssällskapens ombud. Vidare framställdes under nästlidna riksdagsperiod i en till chefen för jordbruksdepartementet inlämnad skrifvelse, undertecknad af 125 riksdagsmän af bägge kamrarna, önskan om statsunderstöd vid sträfvandet att af inhemska häststammar söka uppbygga en landthästafvel.

Några sådana åtgärder från Kungl. Maj:ts sida synas emellertid ännu icke hafva blifvit vidtagna.

För att få frågan om tillvaratagandet af våra inhemska häststammar mer mångsidigt belyst genom uppgifter från speciellt sakkunniga och för saken intresserade samt för erhållande af talande fakta från olika delar i landet, utfärdades en, af ett 40-tal, olika orter representerande personer undertecknad, inbjudning till »Vänner till den inhemska landthästafveln» att sammanträda i Stockholm för öfverläggning i ämnet. Resultatet blef bil-

dandet af en förening, som skulle verka för uppgiften att söka af våra sedan gammalt befintliga inhemska häststammar uppbygga en landtras med särskild hänsyn till jordbruksändamål, därvid arbetet skulle i första hand koncentrera sig på bildandet af afvelscentra för hingstuppfoädnings.

Att uppfoädnings af inhemska hingstar tillvunnit sig ett allmänt och odeladt intresse inom vidsträckt delar i landet såsom ett effektivt medel för främjandet af utvecklingen af landets hästkultur, framgår äfven af de många instämmande utlåtandena härom från hushållningssällskapens förvaltningsutskott; och hvilka förhoppningar man ställer på den inhemska hästens utvecklingsmöjligheter, framgår bland annat dels af Södra Älfsborgs läns hushållningssällskaps skrifvelse till Kungl. Maj:t om behöfvet af särskilda åtgärder för räddandet af länets så högt värderade landthäst, dels däraf att Gottlands läns förvaltningsutskott framhåller, att användandet på ön under en följd af år af vare sig varm- eller kallblodiga importerade afvelshingstar ej lämnat nöjaktigt resultat, hvaremot man framhåller, att grundade förhoppningar finnas att en egen hingstuppfoädnings skulle möjliggöra landtrasafvelns ledande i den riktning, som bäst motsvarade länets behöf och förhållanden.

På åtskilliga håll har man ock redan sökt vidtaga åtgärder i syfte att främja landthästens tillvaratagande.

Så kan nämnas, att genom sammanslutning af Gäfleborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Västernorrlands län anlagts en hingstuppfoädningsanstalt vid Vången i Jämtland, där uppfoädningsen är baserad på inköp af hingstföl af den mindre norskliknande typen från de i anstalten intresserade länen. Det vackra redan utförda arbetet, som haft ett godt stöd från statens sida genom egendomen Vångens upplåtande till anstaltens fria disposition, torde helt säkert lämna garanti för att anstalten med ytterligare medel till sitt förfogande kommer att i en snar framtid fylla de norrländska länen behöf af passande afvelshingstar.

Norrbottens län har under en följd af år upplåtit ett gemensamt sommarbete för lofvande unghingstar, en åtgärd som visat sig vara ett nyttigt handtag åt den enskilda företagsamheten i fråga om hingstuppfoädnings i denna landsdel.

Föreningen Nya aktiebolaget Upplands landthäst i Uppsala län utöfvar äfven hingstuppfoädnings, som åter är grundad på den gamla välkända norrländsrasen af den större typen (Hälsinge-Jämtlandshästen). De hingstar, som utgått från detta afvelscentrum för förbättring af länets landtras, synas så väl motsvara ortens kraf, att hushållningssällskapets förvaltningsutskott uttalat sig för att hela länets arbetshästafvel borde baseras på denna afvelsprincip.

Det torde således kunna sägas, att problemet att af våra inhemska häststammar bilda en inhemska hästras, som passar äfven för det tyngre jordbrukets behof och med de eftersträfvade egenskaperna — rörlighet i förening med tillräcklig storlek och styrka — kan anses vara löst. Återstår således endast att realisera afvelns utveckling i större skala.

Med den erfarenhet, som redan vunnits i vårt land genom de i det föregående omförmälda åtgörandena som ock från erfarenheten inom andra grenar af husdjursafveln, torde man kunna påstå, att arbetet med att samla vårt ifrågavarande afvelsmaterial och däraf söka åstadkomma något af varaktigt värde för vår hästkultur bäst främjas genom intresserades sammanslutning till föreningar.

Detta maktpåliggande arbete kräfver emellertid betungande omkostnader och behöfver otvifvelaktigt från statens sida stöd, som borde komma dessa föreningar till del i form af direkt anslag.

På grund häraf och med hänsyn till den stora nationella betydelse, som våra inhemska häststammars tillvaratagande obestriddligen äger, anse vi att ett framgångsrikt arbete endast kan möjliggöras af ett kraftigt bistånd genom statens mellankomst, och som den mest effektiva åtgärd härvid må framhållas, att staten beredde tillfälle åt för ändamålet bildade föreningar eller sammanslutningar i angifna syfte att efter Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje särskildt fall komma i åtnjutande af understöd.

Att arbetet i och för samlandet och tillvaratagandet af vårt värdefulla inhemska hästmateriel kräfver snara och effektiva åtgärder, framgår särskildt af de undersökningar, som gjorts af föreningen »Vänner till den inhemska landthästaafveln», hvilka ådagalagt att så godt som öfverallt, där man kan påvisa landtrasens befintlighet, och särskildt i fråga om de gamla berömda norrlandshästarna, detta numera jämförelsevis ringa antal hästar tyvärr blir allt mindre och mindre för hvarje år.

Den tillslutning, som tanken på ett effektivt statsunderstöd för ofvan antydda ändamål vunnit inom Riksdagens bägge kamrar, ger en förvisning om att sakens vikt och ändamålsenlighet är af de för frågan intresserade till fullo insedd och uppskattad.

Sträfvandena för tillvaratagandet af våra inhemska svenska häststammar hafva redan sökt och måste alltid komma att söka sig uttryck på olika sätt, beroende på det mål som man närmast önskar nå, hvilka sträfvanden åter betingas af de så olika lokala förhållandena i vårt långsträckta land. Ett bestämmande i förväg, vare sig det handlar om de villkor, under hvilka statsanslag till befrämjandet af de inhemska häststammarnas tillvaratagande bör utgå, eller de åtgöranden, som företrädesvis böra komma i åtnjutande af anslag, skulle därför lätt kunna intvinga arbetet i sådana

former, som kanske icke under alla förhållanden voro de fördelaktigaste eller lämpligaste. För att uppnå det med dylikt anslag afsedda målet, synes oss därför vara ändamålsenligt och af stor vikt att Kungl. Maj:t beredes tillfälle att, på samma sätt som t. ex. då bidrag beviljas från det under jordbruksdepartementets hufvudtitel anvisade anslaget till befrämjande af jordbruk och landtmannanäringar, i hvarje särskildt fall pröfva den gjorda framställningen.

Beträffande storleken af det belopp, som för ifrågavarande ändamål bör ställas till Kungl. Maj:ts disposition, synes oss ett belopp af 20,000 kronor vara erforderligt.

I anslutning till hvad sålunda anförts, få vi därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte anvisa och ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp af tjugutusen kronor för beredandet af anslag, på de villkor Kungl. Maj:t närmare må bestänma, till föreningar, hvilka genom effektiva åtgärder för hingstuppfoäning eller på annat sätt söka befrämja tillvaratagandet af våra inhemska svenska häststammar.

Stockholm den 26 januari 1909.

Nils Trolle.

Alfred Sandwall.

P. O. Liedberg.

J. Gyllenstierna.

Th. af Ekenstam.

Edv. Bohnstedt.

Gunnar Ekelund.

Ax. Hedenlund.

Werner G. von Schwerin.